

A pedagógiai munkabizottság javaslatai

1. Javasoljuk a magyaryelv-oktatás összes külföldi változatainak számbavételét a kisgyermek tanítási formáitól kezdve az érett felnőttek tanítási formáig, szem előtt tartva a nyelvtanulás célját és módjait az intézményes oktatástól az egyéni vagy levelező tanulásig. A számbavétel célja: további terveink tényszerű megalapozása.

2. A most elkészült kísérleti tankönyveket végleges tankönyvekké kell fejleszteni, és a szükséges módszertani segédletekkel kell felszerelni. További két tankönyv szerkesztését kell elkezdni a most még ellátatlanul maradt két korosztály (a 8-9 évesek és a 13-15 évesek) számára.

3. Javasoljuk a hazai és a külföldi módszertani vizsgálatokra vonatkozó információk cseréjét.

4. Sürgősen gondoskodnunk kell a külföldi nyelvtanítók továbbképzésének (a tanárképzésnek) a megszervezéséről. Ennek formái lehetnek: ösztöndíjak adományozása, hazai gyermektáborok munkájában való részvétel, nyári egyetem, egyetemi hallgatók kiküldése a nyári szünet időtartamára stb.

5. Javasoljuk a magyar művelődés, történelem, országismeret témaköréből ismeretterjesztő szintű, egyben a nyelvtanulást is szolgáló könyvsorozat kiadását a hazai kutatók számára. A sorozat címetlete: *Az óhaza felfedezése*.

Beszámoló a II. számú (kulturális) munkabizottság munkájáról

A II. számú munkabizottságban résztvevők ugyanolyan lelkesedéssel, ügyszeretettel vettek részt a program megvalósításában, mint ahogy azt előbb Szende Aladártól az I. számú munkabizottság tagjaira vonatkozóan hallottuk. Az értékelést, amelyet most végzett munkánkról elmondok, első változatban az egyes előadások után elhangzott hozzászólások és a szünetekben folytatott személyes beszélgetések alapján terjesztetem elő ma délelőtt a bizottság tagjainak. Rendkívül élénk, mondhatnám, időnként heves vita és véleménycsere után alakítottuk ki azt a végleges változatot, amelyet most elmondok.

Előbb néhány általános megjegyzés, amelyek túlmutatnak a II. számú munkabizottság feladatkörén.

Általában helyesnek tartották, s hálásak érte a munkabizottság tagjai, hogy ezt a konferenciát Szombathelyen rendezhettük meg. Itt ugyanis mindig

együtt lehattunk. A körülmények kiválóan alkalmasak voltak arra, hogy sokféle formában, kisebb-nagyobb csoportokban tudjunk eszmét cserélni. Ugyanakkor hiányolták, hogy nem volt felfedezhető: (egy kis táblácskával vagy egyébbel) ki honnan jött, hogy kik vannak Szombathelyen ennek a tanácskozásnak a tagjaiként. Úgy gondolják, hogy ez Szombathely lakossága körében is észrevehetőbbé tette volna jelenlétüket.

Helyesnek bizonyult, hogy nem kötöttük egyetlen bizottsághoz a résztvevőket. Bárki időközben úgy dönthetett, hogy a következő előadást a III. vagy az I. számú szekcióban hallgatja meg. Gyakran nehéz választás elé állították a hallgatóságot a párhuzamosan futó fontos előadások. Nehéz volt dönteni afelől, hogy most melyiket hallgassa, mert mindkettő fontos és szükséges lett volna. Ráadásul az állandó időcsúszások miatt még azokat az előadásokat sem sikerült mindig meghallgatniuk, amelyek a terv szerint jól illeszkedtek egymáshoz.

Kár volt — mondták többen — az előre bejelentett felszólalásokat, az úgynevezett kiselőadásokat, amelyeket külföldi barátaink mondtak el, az úgynevezett kerekasztal beszélgetések keretébe sorolni. Kár volt, mert elütő témájukkal gyakran elvették az időt az elhangzott előadások megvitatásától, amelyekhez rengeteg észrevétel, kérdés hangzott volna el. Ugyanakkor ezek a kiselőadások jelentőségüknél fogva esetleg jóval nagyobb figyelmet érdemeltek volna annál, mint amennyi idő rájuk jutott.

Általános vélemény, hogy a program rendkívül zsúfolt volt, és ez lehetetlenné tette a Szombathelyen való körülnézést, lehetetlenné tett egy kis „lazítást”. Ezen egyesek úgy segítettek, hogy néhány előadást kihagytak, bár ezt nem szívesen tették.

Mindezek ellenére a II. számú munkabizottság a kitűzött programot maradéktalanul elvégezte, a kínálkozó lehetőségeket megfelelően kihasználta. Sőt egy itteni jó képességű kamarakórus próbájának a meglátogatásával a programot meg is toldotta. (Vendégeink láthatóan örömmel fogadták e műsoron kívüli látogatást.)

Legnagyobb sikerük a *tárgyi ismereteket és a módszertani ötleteket egyaránt* gazdagon adó előadásoknak volt (mint pl. Debreceni Tibor, Békefi Antal és mások előadásai). Ezek szemléletességükkel, a gyakorlati munkára serkentő hatásukkal nyerték el a hallgatóság tetszését. Ezt a hallgatók többféle formában kifejezésre is juttatták. (Az előadásoknak magnószalagon vagy egyéb formában való megkérésével; vagy az előadóknak személyes külföldi meghívást helyezve kilátásba stb.)

A II. számú munkabizottság tagjai általában ebben a szakmaibb, gyakorlatiasabb, a módszertani kérdésekre is kitekintő előadásokban látják a legfőbb előrelépést ezen a konferencián az 1970-eshez képest. Ezeknek az előadásoknak az érdekessége és tagoltsága, a szemléltetés gazdagsága viszont

szinte lehetetlenné tette a lejegyzésüket. Ezért egyöntetűen azt kérik: az Anyanyelvi Konferencia Védnöksége tegye lehetővé, hogy ezeknek a teljes szövege hozzáférhetővé válják. A kérés jogossága mellett szól, hogy így legalább írásban azok is elolvashatnák, akik ebben az időben valamely párhuzamosan, a miennel egyidőben zajló előadást hallgattak.

Altalános kérés, hogy ezekhez az előadásokhoz a legfontosabb szemléltetést (diafilm, lemez, magnószalag, kotta stb.) is küldjük meg.

Lőrincze Lajos konferencia megnyitója alkalmával a jövőbe tekintő javaslatai között említette, hogy Tájékoztatónkat folyóirattá kellene fejleszteni. Ezt a javaslatot a II. számú munkabizottság tagjai egyöntetű helyesléssel fogadták. A folyóiratban létesítsünk olyan önálló rovatokat, amelyek sorozatosan közölhetnének áganként, mind a nyelvoktatók, nyelvművelők, mind a műsorokat szerkesztők számára műsor-összeállításokat, közölhetnének dramaturgiai tanácsokat az egyes művészeti ágak vezetői számára. Különösen fontos lenne a magyar művelődéstörténetben, illetve általában az irodalomban való tájékozottságot nyújtó írásokat közölni.

Valamennyi előadás megvitatása után általános érvényűnek tekinthető, hogy *a művészetek, illetve a művészeti jellegű foglalkozások, (a versmondás, az éneklés, a játék, a báb, a tánc, akár klubkeretek között folyják az, akár a nyelvi órákon alkalmazzák) gazdagon kínálják a nyelvi kultúra erősítésének a lehetőségét.*

Úgy látjuk, hogy a játékos, érzelemgazdag művészeti foglalkozásokon, közösségi alkalmakon át *jóval rövidebb az út a tudatos nyelvtanulásig*, mint megfordítva: a nyelvtanfolyamokon pihentetőként, mankószerűen alkalmazva erősíteni a nyelvtanulást.

Ebből a jövőre nézve egy-két következtetés is rögtön adódik. Ahhoz, hogy a jövőben szaporodjanak a nyelvművelő alkalmak — nevezzük azokat tanfolyamoknak vagy hétvégi iskoláknak —, elsősorban a játékos művészeti közösségek létrehozásán kellene fáradoznunk, mégpedig úgy, hogy azok programját tudatosan nyelvi, irodalmi töltetűvé tegyük. Ez legyen a vezetők didaktikai leckéje. Ezzel természetesen nem tagadjuk, hogy ahol már működnek nyelvoktató tanfolyamok, azaz ahol a nyelv tanítása iskolászerűen folyik, ott továbbra is rendszeresen használják fel a művészeteket, a művészetek nyújtotta lehetőségeket a tanultak elmélyítéséhez, azokban a foglalkozási szakaszokban, ahol felüdülés, pihentetés céljából ennek beiktatását a pedagógus szükségesnek érzi. Ebben az esetben, — ha tehát a pedagógus a művészeteket a tanultak elmélyítésére használja fel a tanfolyamszerű foglalkozásokon — az egyesületi vezetők *ne támadják a nyelvtanárt!* Ne fogják úgy fel, mintha tanítás helyett szórakoznék a gyerekekkel. (A probléma konkrét eset kapcsán merült fel.)

Helyesnek tartották a munkabizottság tagjai, hogy ennek a konferenciának a tematikáját egy-két művészeti ággal — mint a népművészettel, a bábbal, a filmmel — 1970-hez képest megtoldottuk. Sajnálják viszont, hogy a magyar képző- és iparművészetek hiányoztak a tematikából, amelyek ugyancsak fontos, nem is akármilyen részei a magyar kultúrának.

Többen hiányolták, hogy egy-két jó magyar filmet nem tudtak megtekinteni az alatt az idő alatt, míg itt voltak. (Persze, ez a kívánság ellentétben áll azzal a kifogással, hogy a program így is rendkívül zsúfolt volt.)

Egy konkrét javaslat, kérés, amely szerintem is megszívlelendő: remek, átfogó jellegű népi iparművészeti kiállítás látható jelenleg a Magyar Nemzeti Galériában (aug. 20-ig van nyitva!). Az Anyanyelvi Konferencia Védnökségétől azt kéri a II. számú bizottság munkaközössége, járjon közbe, hogyan lehetne ezt a kiállítást vándoroltatni. Ezúton a nagyobb magyar egyesületekben nemcsak a magyarok, hanem az oda meghívottak, a fogadó országbeli nemzetiségiek körében is széles körben híveket tudnánk szerezni a magyar népi kultúrának.

Többen kifogásolták, hogy az egyes előadók által javasolt legfontosabb irodalom beszerezhetetlen, nem kapható. Utólag valahogyan pótolnunk kellene ezt a hiányt. Úgy érzem — ez egyéni megjegyzésem —, hogy ez a hiány érthető, hiszen ez alkalommal olyan alapvető, illetve alapozó irodalomról van szó, ami nálunk 15-20 évvel ezelőtt volt szükséglet, de közben már régen elfogyott. Ezeknek a műveknek, a legfontosabb anyagoknak az újra kiadását kellene javasolnunk.

A kísérleti nyelvi tankönyvek használhatósága nem volt szekciónk témája, de egyértelmű volt a vélemény, hogy a Tarka lepke című kötet így jó, ahogy van. A másik kettőnél főleg arról a kiegészítő részcsoportról esett szó, amelyről Szende Aladár is említést tett az I. számú munkabizottság munkájáról elmondott összefoglalójában. Véleményünk szerint az elkészítendő pedagógiai kézikönyvben nem egyszerűen csak felhasználási utasítást kellene adni a pedagógusnak vagy a családnak (a családot azért említem, mert ígértük, hogy ezt a könyvet a levelező oktatás részére is használhatóvá tesszük), hanem benne, vagy mellé csatolva, nagyobb méretű szemelvénytárat kellene adni. Olyan szemelvénytárat, amely bőséges választékot kínál a nyelvi témák mindegyikéhez a művészeti ágak (versek, dalok stb.) vonatkozásában. Békefi Antal legalább hatvan olyan népdalt sorolt fel előadásában, amelyek a magyar nyelvoktatás legdifferenciáltabb feladatainak segítésére is remek például szolgálhatnak. Azt hiszem, az egyik legfontosabb feladat, hogy az eszközök bőséges választékát adjuk a pedagógus kezébe.

Elég határozott vélemény volt bizottságunkban, hogy a tankönyveket, mesekönyveket két *nyelven* kellene kiadni. Félreértés ne essék; nem ugyanabban a könyvben idegen nyelven is, hanem mind a két nyelven külön-

külön. Ebben a formában mind a kétnyelvű oktatás nehézségével küszködő pedagógus, mind a magyarul nem tudó, de az otthoni foglalkozást vezetni hívatott édesanya helyzetét meg tudnók könnyíteni. E téma kapcsán merült fel a kétnyelvű népdalkiadványok szükségessége is, hogy azok a külföldiek, vegyes házasságok esetében a nem magyar házastársak, akik népdalaink szépségét, ízét szívesen élvezik, értsék is miről van bennük szó.

Igény merült fel arra, hogy a tankönyvekben közölt dalok hanglemezen vagy magnószalagon hozzáférhetők legyenek. Ezzel a kottát nem ismerő nevelő vagy családfő helyzetét könnyítenék meg.

Eddig az általános értékelő megállapítások. Most a jövőre nézve néhány hosszabb távú, szervezeti jellegű javaslatot szeretnék elmondani, amelyek az eddigi tapasztalatok tanulságainak levonásaképpen születtek.

Maróti Gyula

A kulturális munkabizottság javaslatai

1. Javasoljuk, hogy a legközelebbi konferenciát — amikor majd erre sor kerül — még jobban a szakosodás elvei alapján rendezzük meg, lehetőség szerint elkerülve azokat a párhuzamosságokat, amelyek itt most elég gyakran előfordultak. (Egy példa: az I. számú bizottságban Békefi Antal első előadása hangzott el, ami elég sokakat érdekelt. Pontosan ugyanebben az időben a III. számú bizottságban Czine Mihály az irodalmi ismeretterjesztésről tartott előadást, ami tipikusan a (I. számú munkabizottság részvevőinek az érdeklődésére tartott volna számot. Egyszerre nyilván nem tudtak két helyen lenni.)

Ez a szakosodás azonban nem teszi feleslegessé, hogy például az egyesületi vezetők, újságírók, rádiósok, írók, költők stb. számára ezután is ne szerepeljen a programban néhány általános áttekintést adó előadás. A fő feladat mégis az legyen, hogy a szakmai munkát végző szakembereket segítsük gyakorlati munkájukban. Egyre növekvő mértékben kapjanak ezek összegezést az elmúlt időszak tapasztalatairól, és az időközben elkészült újabb kísérleti segédanyagok használhatóságát is vitassuk meg velük.

2. A nyelvi tankönyveket, amelyekről most ezen a konferencián vita folyt, kövessék a nyelvművelést segítő művészeti jellegű kiadványok. Olyan kiadványokra gondolunk, amelyek nem férnek be a jövőendő *Tájékoztató* egyes rovataiba, hanem önálló kiadást igényelnek. Gyűjteményes formában darabokat adnak közre, vagy módszertani, didaktikai, dramaturgiai jellegű útmutatásokat adnak.